

VILNIAUS UNIVERSITETAS

LIETUVOS
POLITINĖS MINTIES
ANTOLOGIJA
I

.....

LIETUVOS POLITINĖ MINTIS
1918–1940

VILNIAUS UNIVERSITETO LEIDYKLA

VILNIUS, 2012

TURINYS

PRATARMĖ ■ 9

ĮVADAS. Tarp individualizmo ir kolektyvizmo: politiškumo paieškos
tarpukario Lietuvoje. *Algimantas Jankauskas, Alvydas Jokubaitis* ■ 13

1

Asmuo ir politika

LEONAS BISTRAS, *Valdymasis ir krikščioniškoji dora* ■ 29

VALENTINAS GUSTAINIS, *Standartizuotas žmogus* ■ 40

JUOZAS KELIUOTIS, *Visuomeninis idealas* ■ 52

IZIDORIUS TAMOŠAITIS, *Asmuo ir bendruomenė* ■ 61

JUOZAS GIRNIUS, *Žmogiškoji kančios prasmė* ■ 73

2

Tauta ir nacionalizmas

VYDŪNAS, *Tautos gyvata* ■ 87

MYKOLAS RÖMERIS, *Nacionalizmas ir valstybė* ■ 98

ANTANAS MACEINA, *Tautinis auklėjimas* ■ 116

VYTAUTAS ALANTAS, *Vadovybės principas valstybės gyvenime* ■ 126

PRANAS KURAITIS, *Nacionalizmas krikščioniškosios doktrinos šviesoje* ■ 137

ANTANAS MACEINA, *Tauta ir valstybė* ■ 150

3

Valstybė ir jos santvarka

LEVAS GARFUNKELIS, *Žydų tautinė autonomija Lietuvoje* ■ 159

MYKOLAS RÖMERIS, *Reprezentacija ir mandatas* ■ 164

STASYS ŠALKAUSKIS, *Momento reikalai ir principų reikalavimai* ■ 176

KAZYS PAKŠTAS, <i>Iš praėjusio dešimtmečio į ateinantį</i>	■ 198
PETRAS LEONAS, <i>Demokratija ir parlamentarizmas</i>	■ 215
EDVARDAS TURAUSKAS, <i>Demokratinis realizmas</i>	■ 222
VLADAS JUODEIKA, <i>Naujos socialinio gyvenimo gairės</i>	■ 232
LEVAS KARSAVINAS, <i>Valstybė ir demokratijos krizė</i>	■ 250
MYKOLAS RÖMERIS, <i>Valstybė</i>	■ 268
JUOZAS TOMKUS, <i>Laisvė ir etatizmas</i>	■ 275
PETRAS MALAKAUSKIS, <i>Prigimtinė teisė</i>	■ 283
PRANAS DIELININKAITIS, <i>Korporacinė santvarka</i>	■ 292
ANTANAS MACEINA, <i>Socialinis teisingumas</i>	■ 302
PRANAS DIELININKAITIS, <i>Politinių santvarkų svyravimai</i>	■ 320
PAULIUS SLAVĖNAS, <i>Demokratijos likimas</i>	■ 330

4

Ideologijos ir jų kritika

LEVAS KARSAVINAS, <i>Europa ir Rusija. Eurazinės ideologijos apmatai</i>	■ 345
IZIDORIUS TAMOŠAITIS, <i>Dabartinės socialinio ir valstybinio gyvenimo struktūros krizė</i>	■ 365
JUOZAS GALVYDIS, <i>Klasės ir klasių kova</i>	■ 376
VINCAS ČEPINSKIS, <i>Socializmas, jo krizė ir perspektyvos</i>	■ 391
FABIJONAS KEMĖŠIS, <i>Tarp individualizmo ir socializmo</i>	■ 401
VOSYLIUS SEZEMANAS, <i>Krikščionybė ir socializmas</i>	■ 410
STASYS YLA, <i>Komunizmas Lietuvoje</i>	■ 421
DOMAS CESEVIČIUS, <i>Bolševizmas, fašizmas, nacionalsocializmas</i>	■ 433
MEČISLOVAS REINYS, <i>Rasizmo problema</i>	■ 446

Politinės programos ir deklaracijos

- ALBINAS RIMKA, *Socialinės politikos pagrindai* ■ 469
- STEPONAS KAIRYS, *Partijos programos reikalu* ■ 483
- AUGUSTINAS VOLDEMARAS, *Kalba III Seime, 1927 m. sausio 25 d.* ■ 488
- MYKOLAS KRUPAVIČIUS, *Kas yra krikščioniškoji demokratybė?* ■ 495
- VINCAS MICKEVIČIUS-KAPSUKAS, *Kuriam tipui Lietuva priklauso?* ■ 507
- ANTANAS SMETONA, *Politinės gairės* ■ 513
- STASYS ŠALKAUSKIS, *Laiškas prezidentui Antanui Smetonai, 1935 m. lapkričio 2 d.* ■ 526
- KAZYS GRINIUS, *Demokratinų idėjų vystymasis Lietuvoje* ■ 538
- Darbo ir bendradarbiavimo programos projektas* ■ 542
- Į organiškiosios valstybės kūrybą* ■ 551
- Mūsų valstybės santvarka turi atitikti tautos būdo ir gyvenimo savybes* ■ 565
- Lietuvos ateities santvarkos pagrindai* ■ 576
- SUMMARY ■ 583
- ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ ■ 585